

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008, (WE) nr 810/2009 i (UE) 2017/2226, rozporządzenia Rady (WE) nr 1683/95, (WE) nr 333/2002, (WE) nr 693/2003 i (WE) nr 694/2003 oraz konwencję wykonawczą do układu z Schengen w zakresie cyfryzacji procedury wizowej”

(COM(2022) 658 final)

(2023/C 75/21)

Sprawozdawca: **Ionuț SIBIAN**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 28.6.2022
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	29.9.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.10.2022
Sesja plenarna nr	573
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	187/0/0

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES zdecydowanie popiera inicjatywę dotyczącą wprowadzenia w pełni cyfrowej procedury wizowej. Dostępna, szybka i wiarygodna wiza cyfrowa oraz ogólnie bardziej elektroniczny system imigracyjny znacznie zmniejszyłyby obciążenia administracyjne związane z imigracją.

1.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę na rzecz cyfryzacji, gdyż jest ona zgodna z ogólnym podejściem UE polegającym na zachęcaniu do modernizacji i cyfryzacji usług publicznych oraz z komunikatem Komisji „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”.

1.3. EKES uważa, że obecny wniosek stanowi okazję do skutecznego usprawnienia procesu składania wniosków wizowych poprzez zmniejszenie kosztów i obciążeń zarówno dla państw członkowskich, jak i osób ubiegających się o wizę, oraz do zagwarantowania pewności prawa, przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa strefy Schengen.

1.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że proponowana cyfryzacja procedury ubiegania się o wizę zmniejszy utrudnienia dla mobilności obywateli państw trzecich pragnących uzyskać wizę, ponieważ nie będą już musieli przedkładać dokumentów podróży osobiście.

1.5. W trakcie cyfryzacji procedury ubiegania się o wizę trzeba unikać wszelkiej (niezamierzonej) dyskryminacji: należy przestrzegać praw osób z niepełnosprawnościami i osób, które nie posiadają umiejętności cyfrowych czy umiejętności obsługi komputera bądź nie mają dostępu do internetu. Cyfryzacja procedury wizowej musi spełniać wymogi dostępności określone w europejskiej dyrektywie w sprawie dostępności sieci⁽¹⁾ oraz w europejskim akcie w sprawie dostępności⁽²⁾.

1.6. EKES zdecydowanie zaleca, by rozwiązania IT stosowane na platformie UE do składania wniosków wizowych zapewniały narzędzia/sposoby zabezpieczające prawa dzieci i zapobiegające handlowi ludźmi.

1.7. Cyfrowa platforma do składania wniosków wizowych powinna być w pełni połączona z krajowymi systemami wizowymi zarządzanymi przez każde państwo członkowskie.

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz.U. L 327 z 2.12.2016, s. 1).

⁽²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70).

1.8. Zdaniem EKES-u powinna jednak istnieć jedna unijna „ambasada cyfrowa”, określająca zharmonizowane unijne wymogi dotyczące dokumentów uzupełniających oraz zapewniająca podróżnym informacje i wytyczne dotyczące procesu składania wniosków.

1.9. EKES uważa, że cyfryzacja procedury wizowej zwiększy atrakcyjność podróży do UE oraz zachęci do nich.

1.10. EKES przyznaje, że cyfryzacja procedury wizowej może mieć pozytywny wpływ na środowisko oraz że scentralizowana platforma do składania wniosków jest rozwiązaniem energooszczędnym.

1.11. EKES zaleca, aby Komisja zdecydowanie zobowiązała się do współpracy z rządami państw trzecich, ambasadami/konsulatami państw członkowskich oraz przedstawicielkami i przedstawicielami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w celu informowania i przygotowania osób ubiegających się o wizę oraz wspomagania ich podczas całej procedury.

2. Uwagi ogólne

2.1. Kontekst opinii, w tym wniosku ustawodawczego, którego dotyczy opinia

2.1.1. Pomysł cyfrowej wizy Schengen pochodzi z 2018 r. **Komisja Europejska zaproponowała wówczas zmianę kodeksu wizowego** i podkreśliła, że wiza cyfrowa jest krokiem naprzód w perspektywie długoterminowej. Następnie w 2019 r. Parlament Europejski i Rada rozpoczęły przegląd unijnego kodeksu wizowego. Stwierdziły, że celem jest pełne wykorzystanie najnowszych osiągnięć prawnych i technologicznych w celu wypracowania wspólnego rozwiązania **umożliwiającego składanie wniosków o wydanie wizy Schengen przez internet**.

2.1.2. W 2020 r. **pandemia COVID-19 spowodowała spowolnienie operacji wizowych Schengen** na całym świecie ze względu na trudności z otrzymywaniem wniosków w ambasadach i konsulatach. Doprowadziło to do nowych apeli ze strony państw członkowskich o cyfryzację tego procesu.

2.1.3. W swoim programie prac na 2021 r. Komisja Europejska ogłosiła wniosek ustawodawczy w sprawie cyfryzacji procedur wizowych, który zaplanowano na czwarty kwartał 2021 r. Nowy pakt o migracji i azylu, przedstawiony we wrześniu 2020 r., ma na celu zapewnienie pełnej cyfryzacji procedury wizowej do 2025 r. wraz z wizą cyfrową i możliwością składania wniosków wizowych przez internet.

2.1.4. 27 kwietnia 2022 r. Komisja przedstawiła wniosek w sprawie cyfryzacji wiz UE. Jego celem jest:

- zmodernizowanie, uproszczenie i zharmonizowanie procesu składania wniosków wizowych poprzez cyfryzację procedury wizowej,
- ograniczenie ryzyka oszustw (dotyczących tożsamości) i fałszerstwa oraz ułatwienie procesu weryfikacji na granicy poprzez cyfryzację.

2.1.5. Wniosek ustanawia **jedną platformę internetową**, a system będzie miał następujące zalety:

- osoby ubiegające się o wizę będą mogły ubiegać się o wizę online, w tym uiścić opłatę wizową za pośrednictwem jednej platformy UE, niezależnie od kraju strefy Schengen, który chcą odwiedzić,
- platforma automatycznie określi, które państwo strefy Schengen jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku, w szczególności gdy wnioskodawca zamierza odwiedzić kilka państw strefy Schengen,
- platforma będzie dostarczać osobom ubiegającym się o wizę aktualnych informacji na temat wiz krótkoterminowych Schengen, a także wszelkich niezbędnych informacji dotyczących wymogów i procedur (takich jak dokumenty uzupełniające, opłata wizowa i potrzeba spotkania w celu pobrania identyfikatorów biometrycznych),
- osobiste stawiennictwo w konsulacie byłoby obowiązkowe jedynie w przypadku osób ubiegających się o wizę po raz pierwszy, w przypadku pobrania identyfikatorów biometrycznych, wnioskodawców, których dane biometryczne przestały być ważne, oraz osób, które uzyskały nowy dokument podróży,
- wiza będzie zawierać najnowocześniejsze zabezpieczenia, które będą bardziej bezpieczne niż obecna naklejka wizowa.

2.1.6. W proponowanym rozporządzeniu podkreśla się, że nowy system zagwarantuje, iż prawa podstawowe będą zawsze chronione.

2.1.7. Agencja Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (**eu-LISA**) będzie odpowiedzialna za rozwój techniczny unijnej platformy do składania wniosków i jej elementów oraz za zarządzanie operacyjne nimi w ramach VIS.

2.1.8. Wszyscy **cudzoziemcy, którzy potrzebują wizy do dowolnego z 26 państw strefy Schengen**, będą mogli korzystać z cyfrowej platformy do składania wniosków wizowych Schengen po jej wdrożeniu. Platforma nie będzie miała zastosowania do pozostałych pięciu państw UE nienależących do strefy Schengen, ponieważ nie mają one jeszcze uprawnień do wydawania wiz Schengen.

2.1.9. Podróżni z **państw, które są zwolnione z obowiązku wizowego w strefie Schengen**, nie będą musieli korzystać z platformy. Zamiast tego podróżni ci będą musieli złożyć wniosek o zezwolenie ETIAS na podróż do Europy od listopada 2023 r. ⁽³⁾.

2.2. Uwagi ogólne

2.2.1. EKES zdecydowanie popiera inicjatywę dotyczącą wprowadzenia w pełni cyfrowego systemu wizowego. Dostępna, szybka i wiarygodna wiza cyfrowa oraz ogólnie bardziej elektroniczny system imigracyjny znacznie zmniejszyłyby obciążenia administracyjne związane z imigracją. Przetwarzanie i archiwizacja papierowych dokumentów oraz zarządzanie nimi i ich niszczenie to długotrwały i kosztowny proces dla konsulatów. Państwa członkowskie oraz obywatele państw trzecich ubiegający się o wizę odnieśliby ogromne korzyści z cyfryzacji procedury wizowej.

2.2.2. Proponowany system internetowy musi być zaprojektowany tak, aby był szybki, przyjazny dla użytkownika, bezpieczny (by oferował wystarczające gwarancje, że wprowadzane dane są bezpieczne) i przewidywalny (zgodny z zasadą pewności prawa). System musi działać w sposób niezawodny, a osoby ubiegające się o wizę muszą mieć przed sobą perspektywę, że proces składania wniosków online zakończy się w ciągu kilku dni.

2.2.3. Harmonizacja i ujednoczenie procedur składania wniosków wizowych w strefie Schengen przyczyni się do zapobiegania zjawisku polegającemu na wykorzystywaniu mniej rygorystycznych procedur wizowych przez osoby ubiegające się o wizę, które mogą być skłonne złożyć wniosek w państwie należącym do strefy Schengen, oferującym szybsze i bardziej dogodne rozpatrywanie wniosków wizowych niż w kraju faktycznie docelowym (może na przykład chodzić o „visa shopping”, czyli zjawisko polegające na wykorzystywaniu mniej rygorystycznych procedur wizowych przez obywateli rosyjskich, w przypadku gdy nie zostanie osiągnięte ogólne porozumienie w sprawie zawieszenia unijnej umowy o ułatwieniach wizowych). Cyfryzacja procesu wizowego ograniczy również zagrożenia dla bezpieczeństwa związane z fizycznymi naklejkami wizowymi, które nadal mogą być podatne na fałszowanie, oszustwa i kradzieże. Wniosek jest również zgodny z ogólnym podejściem UE do wspierania modernizacji i cyfryzacji usług publicznych.

2.2.4. EKES uważa, że obecny wniosek stanowi okazję do skutecznego usprawnienia procesu składania wniosków wizowych poprzez zmniejszenie kosztów i obciążeń zarówno dla państw członkowskich, jak i osób ubiegających się o wizę, przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa strefy Schengen.

2.2.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że proponowana cyfryzacja procedury ubiegania się o wizę zmniejszy utrudnienia dla mobilności obywateli państw trzecich pragnących uzyskać wizę. Ponieważ nie będzie już konieczne osobiste składanie dokumentu podróży w konsulacie/ośrodku przyjmowania wniosków wizowych, dana osoba będzie mogła wyjechać za granicę w czasie rozpatrywania jej wniosku wizowego. Zdaniem Komitetu skorzystają na tym osoby podróżujące regularnie ⁽⁴⁾ w związku z pracą, a także aktywistki i aktywiści oraz członkowie grup mniejszości (np. LGBTIQ+, Romowie), którzy będą mieli więcej możliwości znalezienia bezpiecznego schronienia w razie konieczności.

2.2.6. Cyfrowa platforma do składania wniosków wizowych powinna być w pełni połączona z krajowymi systemami wizowymi zarządzanymi przez każde państwo członkowskie. Zagwarantowałyby to, że nowy system wiz cyfrowych, w tym sama wiza cyfrowa, będzie od samego początku zintegrowany z cyfrowymi systemami wizowymi państw członkowskich i będzie zaprojektowany w sposób całkowicie interoperacyjny między państwami członkowskimi.

⁽³⁾ <https://www.etiasvisa.com/etias-form-application>

⁽⁴⁾ Np. przedstawiciele przedsiębiorstw, związków zawodowych lub zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

2.2.7. Powinna jednak istnieć jedna unijna „ambasada cyfrowa”, określająca zharmonizowane na szczeblu UE wymogi dotyczące dokumentów uzupełniających oraz zapewniająca podróżnym informacje i wytyczne dotyczące procesu składania wniosków.

2.2.8. EKES zgadza się, że cyfryzacja procedury wizowej zwiększy atrakcyjność podróży do UE oraz zachęci do nich.

2.2.9. EKES zaleca, aby Komisja zdecydowanie zobowiązała się do współpracy z rządami oraz przedstawicielkami i przedstawicielami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego państw trzecich w celu informowania i przygotowania ich obywateli oraz wspomagania ich podczas całej procedury ubiegania się o wizę.

2.3. Uwagi szczegółowe

2.3.1. Cyfryzacja procedury ubiegania się o wizę zmniejszy zależność państw członkowskich od usługodawców zewnętrznych, co z kolei zmniejszy ryzyko udostępnienia danych osobowych stronom trzecim.

2.3.2. Cyfrowa wiza utrudni fałszowanie naklejek wizowych, gdyż sama wiza nie będzie już miała fizycznego formatu. Ponadto zniknęłyby wysokie koszty operacyjne związane z naklejkami wizowymi.

2.3.3. Jedną z korzyści cyfrowej wizy byłoby to, iż w wypadku utracenia lub kradzieży dokumentu podróży nowy dokument łatwo byłoby powiązać z wydaną już wizą, bez konieczności ubiegania się o nową, co ma miejsce obecnie (ze względu na fizyczne połączenie naklejki wizowej i dokumentu podróży). W nowym proponowanym systemie cyfrowym wyeliminowano zatem dodatkowe koszty dla państw członkowskich związane z wydaniem nowej wizy oraz dodatkowe koszty dla osób ubiegających się o wizę.

2.3.4. Cyfryzacja procedury wizowej musi zapewniać zaspokojenie szczególnych potrzeb i poszanowanie praw osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwiać im ubieganie się o wizę bez dyskryminacji, również poprzez spełnienie wymogów dostępności określonych w europejskiej dyrektywie w sprawie dostępności sieci (dyrektywa w sprawie dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych) oraz w europejskim akcie w sprawie dostępności.

2.3.5. EKES zdecydowanie zaleca, by rozwiązania IT stosowane na platformie UE do składania wniosków wizowych zapewniały narzędzia/sposoby zabezpieczające prawa dzieci i zapobiegające handlowi ludźmi.

2.3.6. Cyfryzacja nie może być synonimem automatyzacji i stosowania po prostu sztucznej inteligencji. Stąd też nie wolno zmniejszać etatów tylko z powodu wprowadzenia cyfrowej procedury wizowej.

2.3.7. Pracownicy administracji odpowiedzialni za przetwarzanie wniosków wizowych muszą mieć odpowiednie szkolenia, aby mogli wykorzystać pozytywne elementy cyfryzacji procedury oraz uniknąć błędów.

2.3.8. Ambasadom (konsulatom) państw członkowskich UE i społeczeństwu obywatelskiemu należy zaoferować dodatkowe wsparcie w celu przewyższenia potencjalnych problemów związanych z dostępem do internetu i umiejętnościami obsługi komputera osób w krajach trzecich, tak aby zapobiec dyskryminowaniu ich w dostępie do systemu składania wniosków wizowych.

2.3.9. EKES uważa, że cyfryzacja procedury wizowej może mieć pozytywny wpływ na środowisko dzięki ograniczeniu stosowania i marnowania papieru związanego z systemem składania wniosków wizowych i wydawaniem naklejki wizowej, a także ze względu na fakt, że osoby ubiegające się o wizę nie muszą już podróżować w celu złożenia wniosku i odebrania dokumentów podróży po zakończeniu procesu składania i rozpatrywania wniosku. Choć zdaje sobie sprawę, że cyfryzacja (przechowywanie danych i zarządzanie nimi) wymaga energii generującej emisję CO₂, uważa, że scentralizowana platforma do składania wniosków jest rozwiązaniem bardziej energooszczędnym niż jedna platforma do składania wniosków dla każdego państwa członkowskiego.

Bruksela, dnia 26 października 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego